

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Квасниці Ірини Миколаївни на тему:
«Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів
з виду спорту у закладах вищої освіти»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасні дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців з педагогіки, фізичної культури і спорту зосереджено на проблемах збільшення кількості населення, яке залучене до рухової активності та/або фізичної активності, належного обсягу й оптимальної інтенсивності з метою відновлення працездатності, зменшення ризику розвитку хронічних захворювань та ведення здорового способу життя. Високий рівень сучасного спорту, безперервне зростання спортивних результатів викликають потребу постійного пошуку вдосконалення системи управління тренувальним процесом на основі об'єктивізації знань щодо структури спортивної діяльності й підготовленості спортсменів з урахуванням загальних закономірностей становлення спортивної майстерності в обраному виді спорту. Це об'єктивно вимагає нових підходів до організації підготовки майбутнього фахівця відповідного рівня та профілю, з високим рівнем конкурентоздатності на сучасному ринку фізкультурно-спортивних послуг, компетентного, відповідального, соціально і професійно мобільного, готового до постійного професійного зростання.

Концептуальні ідеї формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти знайшли відображення в Законах України «Про освіту» (2017 р. зі змінами), «Про вищу освіту» (2014 р. зі змінами), «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р. зі змінами), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р. зі змінами); Постановах/Розпорядженнях Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу» (2008), «Про внесення змін до Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу та Положення про центр олімпійської підготовки» (2020), «Про Стратегію розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» (2020), «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016) та інших нормативно-правових документах, що регулюють діяльність сфери фізичного виховання, спорту, охорони здоров'я.

З позицій сьогодення саме професійна мобільність є важливою характеристикою, що необхідна особистості фахівця фізичної культури і спорту для успішної самореалізації в сучасному світі та забезпечує його ефективність і гнучкість адаптації до змін професійної діяльності, готовність до освоєння інноваційних технологій, безперервної освіти, саморозвитку. Відсутність професійної мобільності призводить до неможливості гнучкої орієнтації в змінних професійних умовах, оскільки в умовах інформаційного суспільства прискорюються процеси старіння знань, що сприяють накопиченню негативних стереотипів мислення; загострюються проблеми, пов'язані з інформаційними переважаннями, пізнавальними і комунікативними бар'єрами (Л. Сущенко, Ю. Лянной, М. Гордієнко, Р. Пріма).

Професійна мобільність традиційно досліджувалася в соціології, зокрема, у класичних працях іноземних та вітчизняних учених М. Weber (М. Вебер), П. Сорокіна, R. Bendix (Р. Бендікс), S. Lipset (С. Ліпсет), É. Durkheim (Е. Дюркгейм), O. Duncan (О. Данкен), Т. Заславської, Л. Сорокіної, В. Шубкіна.

Проблема підготовки професійно мобільних фахівців різних галузей знайшла своє відображення у здобутках як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників: педагогічні аспекти формування професійної мобільності обґрунтували В. Андрєєв, Н. Коваліско, С. Оксамитна, Н. Василенко, Ю. Дворецька, С. Капліна, В. Міщенко, О. Горанська, Т. Гордєєва, І. Зимняя, О. Малишевський, Н. Денисенко; педагогічні умови такого процесу вивчали Є. Іванченко, Н. Кожемякіна, Н. Латуша, Л. Сушенцева; вплив зовнішніх та внутрішніх чинників розглядали Л. Амірова, О. Любімова; професійну мобільність та конкурентоспроможність фахівця на ринку праці висвітлено в наукових пошуках Л. Данилової, Н. Ничкало, О. Симончук, О. Щербак, Н. Коваліско, П. Блау, Н. Василенко, О. Олейнікової, О. Філатової, Н. Денисенко, A. Hirschi (А. Хірші), D. Valero (Д. Валеро), L. Gomes (Л. Гомес), R. Jerônimo (Р. Джеронімо).

Аналіз науково-педагогічної та спеціальної літератури показав, що різні аспекти проблеми професійної підготовки та компетентності майбутнього фахівця сфери фізичної культури і спорту відображено в наукових працях С. Бекасова, А. Деркача, Р. Карпюк, І. Омеляненко, М. Прохорова, Л. Сущенко, Ю. Лянного, О. Тимошенко, Ю. Шкрєбтія, Б. Шияна, Є. Павлюка. Проблему професійного становлення тренера-викладача вивчали О. Вацеба, Н. Воронова, Г. Ложкін, В. Платонов та ін.

Отже, актуальність і соціальна значущість зазначеної проблеми, недостатня теоретична та практична її розробленість у педагогічній науці України, необхідність усунення визначених суперечностей сприяли вибору

теми дисертаційної роботи: **«Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти».**

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертацію виконано у Хмельницькому національному університеті відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт з теми «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (державний реєстраційний номер 0119U103663). Тему дисертації затверджено Вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 3 від 25.10.2018 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечена теоретичною обґрунтованістю вихідних положень; системним аналізом літературних джерел, законодавчих і нормативно-правових документів України; відповідністю комплексу методів наукового пошуку об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: *вперше*: визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти: розвиток позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння ними професійною мобільністю шляхом їх участі у різних видах практики і в позааудиторній роботі; оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін у контексті професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; використання сучасних освітніх технологій для формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; розроблено модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, яка поєднує методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та діагностично-результативний конструкти; *удосконалено* компонентну структуру професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний компоненти), критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) з відповідними рівнями та показниками; *уточнено* сутність основних понять дослідження («професійна мобільність майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту» та «формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти»); *подальшого розвитку набули* зміст, форми і методи формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти; положення щодо реалізації методологічних підходів і принципів, які покладено в основу формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні навчально-методичного забезпечення формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, зокрема: «Професійна мобільність у фізичній культурі і спорті» (методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» та «Середня освіта (Фізична культура)»); «Легка атлетика з методикою викладання» (методичні вказівки до самостійної роботи студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт» та «Середня освіта (Фізична культура)»), «Практика за профілем майбутньої професії» (методичні вказівки до проведення практики для студентів спеціальностей «Фізична культура і спорт»), навчально-методичний комплекс із дисципліни «Професійна майстерність (за професійним спрямуванням)», тестові завдання з модуля «Професійна мобільність майбутнього тренера-викладача з виду спорту, тренера».

Для удосконалення процесу підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту, які працюють у закладах фізичної культури і спорту, на курсах підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для здобуття тренерської категорії упроваджено «Матеріали курсів підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту: Нормативно-правовий аспект (інформаційно-довідковий)».

Результати дослідження можуть бути використані для формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту в освітньо-виховному процесі закладів вищої освіти, в системі підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту для розроблення й реалізації робочих програм навчальних дисциплін, підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої освіти щодо формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 40 від 21.07.2021 р.), Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (довідка № 435/03 від 01.07.2021 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1103-33/03 від 15.09.2021 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 190/04-а від 27.08.2021 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка (довідка № 2840 від 03.09.2021 р.), Чернівецького національного університету імені

Юрія Федьковича (довідка № 10/17-2050 від 27.09.2021 р.), Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка від 02.09.2021 р.), Національного університету фізичного виховання і спорту України (акт про впровадження результатів наукових досліджень).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 25 публікаціях, із них: 6 статей у фахових наукових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 1 – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 13 публікацій у збірниках матеріалів і тез конференцій України і зарубіжжя, 4 методичні рекомендації.

Особистий внесок здобувача. В опублікованих зі співавторами працях авторці належить: у статті, написаній у співавторстві з Квасницею О. М., проаналізовано питання підготовки конкурентоспроможних фахівців сфери фізичної культури і спорту, схарактеризовано якості, що визначають конкурентоспроможність майбутнього тренера-викладача; у статті (Квасниця, І., Корольов, Б., & Ляшенко, О., 2021) обґрунтовано структурну модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти; у статті, співавтором якої є Дутчак Ю. В. охарактеризовано компоненти системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у Республіці Молдові на прикладі Державного університету фізичної культури і спорту; у статті (Kvasnytsya, I., & Kvasnytsya, O., 2021) розкрито стан сформованості проблеми професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту та проаналізовано результати анкетування здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» і тренерів-викладачів з виду спорту, що мають досвід практичної діяльності; у статті (Latyshev, M., Latyshev, S., Kaupuzs, A., Kvasnytsya, O., Tropin, Y., Kvasnytsya, I. & Prystynskyi, V., 2020) проаналізовано актуальні напрями прогнозування спортивного результату на основі успіху борців вільного стилю на юніорських чемпіонатах Європи, що створює необхідні передумови для подальших управлінських рішень спортсмена, тренерів та спортивної адміністрації; у праці (Квасниця, І., & Дмитришин, Н., 2019) розкрито сутність професійної мобільності фахівця фізичної культури і спорту в контексті його професійної кар'єри; у праці (Квасниця, І., & Дмитришин, Н., 2020) розкрито сутність готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання дистанційних освітніх технологій; у праці (Квасниця, І., & Дмитришин, Н., 2021) досліджено зв'язок мотивації та умов професійного вибору здобувачів вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Структура й обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (256 найменувань, з них 26 – іноземних) та 24 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 312 сторінок, із них 224 сторінки основного тексту. Ілюстрований матеріал подано у 11 таблицях та 19 рисунках.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Квасниці Ірини Миколаївни «Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти» є самостійним, завершеним дослідженням актуальної проблеми освітньої, педагогічної науки, виконаним у вигляді кваліфікаційної наукової праці, що містить нові науково обґрунтовані теоретичні результати, які мають важливе практичне значення. Робота відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

2. Результати дослідження обговорено та схвалено на засіданні міжкафедрального фахового семінару Хмельницького національного університету (результати голосування: «за» – 11 ; «проти» – немає; «утримались» – немає) від 13.10.2021 року.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики
фізичного виховання і спорту

Хмельницького національного університету

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри теорії і методики

фізичного виховання і спорту

Хмельницького національного університету

19.10.2021 р.

О. О. Солтик

Т. В. Чопик